

Konu: Özgürlük sorumluluk demektir, o yüzden çoğu insan ondan korkar.

Çocuk zihninin dünyayı algılama ve yorumlama biçimi saftır. Henüz bulanmamış beyinler; yetişkinlerin görmekte zorlandığı gerçekleri yakalamada, dile getiremediği soruları sormada oldukça iyidir. Ben de küçük bir çocukken derin sorularımın çoğunun odağını pek çok insanda olduğu gibi din oluştuyordum. Tanrı'nın var olmuş her şeyi bilmesinde hiç problem yoktu, fakat ya gerçekleri de bilmesi..? Özgür olduğumu düşünüyordum. Evet, kural denilen şeyden haberim vardı fakat kurallar hayatı daha iyi hale getirmek içindi. Yasak olan şey de gerçekte 'yapılamaz' değil 'yapılmamalı' idi peki Tanrı gelecekte yapacağım her şeyi biliyorsa, kendime nasıl özgür diyebilirdim ki ?

Zaman geçtikçe bilime duyduğum hayranlıkla okudum.

Evren, boyut, zaman (daha doğrusu uzay-zaman) hakkında bir şeyler öğrendikçe beni yeterince tatmin eden bir karara vardım. Tanrı boyutsuzdu, Onun da zamanı biz insanlar gibi, tek yönde akan bir nehir sürekliliğiyle algıladığını düşünerek yanılıyor olmalıydım. Tanrı'ya zamanın ve her şeyin dışında hayal etmek kafamdaki karışıklığı gidermişti.

Bir gün bir felsefe kitabı sayesinde, milattan önce yaşamış Boethius isimli bir adamın varlığından haberdar oldum. Boethius'un da benimkine benzeyen bir sorusu ve benimki gibi bir cevabı vardı. Demek ki insanlığın daima ortak soruları olmuştu. Boethius'tan önce yaşamış filozoflar da özgürlük-tanrı ilişkisi üzerine düşünmüştü. Bugün hâlâ insanların büyük bir kısmı, hayatlarının önceden belirlenmiş olduğuna inanıyor. Fakat kaderciliğe körü körüne bağlı kalıp özgürlüğü reddetmek bir nevi insanlığın da reddi değil mi ?

Özgürlüğün bir illüzyon olduğu düşüncesini yalnızca dille bağdaştırmak da olmaz. Fizik, kimya ve biyoloji kuralları insan hariç her şeyin döngüsünü çiziyorsa, insanları tamamen ayrı tutmak nasıl mümkün olabilir ki ? Havaya atılan bir taş hayal edelim, diyor filozof. Taş yer çekiminin etkisiyle düşmekteyken, kendi isteğiyle yere indiğini sanırdı. Bu düşünce deneyi determinizmi savunan bir argüman niteliğindedir. Evet, klasik fizik, cisimler dünyasını yönetiyor gibi gözükmekte fakat göremediğimiz bir boyutta işler bambaşka. Kuantum mekaniği bir yok olup bir var olan, hesaplanamaz yerlerde aniden beliren parçacıklardan bahsederken, yaşamı fizik kurallarına bağlamak aynı derece güven verici gelmiyor. Oysa insanların istediği şey de bu, yani güven değil mi ? Bu yüzden başına buyruk bir parçacıktansa büyük bir sistemin dışlisi olmayı yeğliyoruz.

Sosyolojik ve tarihsel açıdan da kısıtlı özgürlüğü savunan düşünceler mevcuttur. Örneğin Hegel, tarihin algıladığımızdan çok da farklı olduğunu öne sürmüştü, büyük bir dizayndan bahsetmiştir. Bunu yaparken de 'Minerva'nın Baykuşu' isimli düşünce deneyinden yararlanmıştır. Ona göre şafak vaktinde dünyanın üstünden uçan bir baykuş gözüyle bakıldığında olup biten her şey anlam kazanacaktır. Bu da, aslında iplerin bizde olmadığını söylemenin farklı bir yolu gibidir.

Özgürlüğü bir başka açıdan ele alalım. Toplumsal hayatta özgürlük, bireyin en temel haklarından olmasına rağmen, çoğu kez bilinçli bir şekilde ondan vazgeçilir. Bunun temelinde yatan sebep de yine insanlığın büyük düşmanı korkudur. Kendi özgürlüğünden vazgeçen insana ne yapılabileceği başlı başına bir paradokstur. Jean Jack Rousseau, özgürlüğü zorla verme yolunu benimsemiştir ancak bu da, düşünce özgürlüğüyle çelişmez mi ?

İnsanoğlu, özgürlüğün getirdiği sorumluluğun bilincindedir. Yapısındaki tembellik ve korku onu sorumluluktan kaçmaya ittiğinde ise kendi özgürlüğünü reddeder. Bir başka deyişle dinginlik uğruna kendini zincire vurur.

Özgürlüğü tartışan, en yeni ve özgün akımlardan biri Kierkegaard ile temellenen varoluşçuluktur. Varoluşçuluk basitçe insan olmanın, nesne olmak olmadığı anlamına gelir. Örneğin bir kalem, yazmak için üretilmiştir. Kalemin dünyada olmasının tek nedeni birisinin onu yazı yazacak biçimde tasarlamış ve üretmiş olmasıdır. Oysa insan böyle değildir. Dünyaya, içinde taşıdığı nihai bir amaçla gelmez. Önce var olur, sonra kendini oluşturur. Ve bu yüzden de, hayatı 'yaşama amacı'nı arayarak geçirmek zamanı boşa harcamaktır.

Yaygın görüşün aksine ben, varoluşçuluğu karamsar bir yaklaşım olarak görmüyorum. Sartre, tüm bunları söylerken hayatın anlamsız bir boşluk olduğunu anlatmak istememişti. Varoluşçuluk, hayatı seçmeye dair özgürlüktür. *"Ellerine bak, bu senin hayatın, yürüyebilir, koşabilirsin. Hayatını tamamlamak için bir şeyler aramaktan vazgeç. Sen zaten eksiksizsin."* Der.

Özgürlüğü kabul etmek ve özümsemek, getirilerini kabullenmek sorumluluktur. Yaşamak içinse sorumluluk almak şarttır. Çünkü 'yaşamak' yalnızca özgürlükle mümkündür. Hepsi için tek gereken biraz cesaret. Sonuçta kaybedecek neyimiz var, zincirlerimizden başka ?

MİRAY B. KOŞUCU

TRABZON MERKEZ FEN LİSESİ

Yarışma 6.sı